

Vleermuisinventarisatie

Een vleermuisinventarisatie conform Vleermuisprotocol 2013

14 oktober 2013
Conceptrapport
9X5604-100-100

Documenttitel Vleermuisinventarisatie bestemmingsplan
Bronkhorst, gemeente Woudrichem
Een vleermuisinventarisatie conform
Vleermuisprotocol 2013

Verkorte documenttitel Vleermuisinventarisatie Bronkhorst

Status Definitief rapport

Datum 14 oktober 2013

Projectnaam Aanvullende werkzaamheden flora en fauna

Projectnummer 9X5604-100-100

Opdrachtgever Gemeente Woudrichem

Referentie 9X5604-100-100/R/904760/Eind

Auteur(s) J.A.A. de Rooij

Collegiale toets I. van Woersem

Datum/paraaf

Vrijgegeven door S. Mulder

Datum/paraaf

INHOUDSOPGAVE

	Blz.	
1	INLEIDING	2
1.1	Aanleiding van dit onderzoek	2
2	LOCATIE VAN HET ONDERZOEK	3
2.1	Karakteristiek van het plangebied	3
3	WERKWIJZE	4
4	BESCHRIJVING STUDIEGEBIED IN RELATIE TOT HABITATEISEN VAN VLEERMUIZEN	5
5	RESULTATEN VLEERMUISINVENTARISATIE	6
5.1	Avondronde 20 juni 2013	6
5.2	Avondronde 10 juli 2013	6
5.3	Ochtendronde 14 augustus 2013	6
5.4	Ochtendronde 11 september 2013	6
5.5	Overige waarnemingen	7
5.6	Samenvattende conclusie met kaartbeeld	7
5.7	Effectbeoordeling	9
6	EINDCONCLUSIE VLEERMUISINVENTARISATIE	10
	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	11

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding van dit onderzoek

Ten zuidwesten van de kern van Andel (gemeente Woudrichem, Noord-Brabant) wordt het bestemmingsplan Bronkhorst I gerealiseerd. Het bestemmingsplan voorziet in een ruim opgezette woonwijk met twee groenstroken en een waterloop. Hiervoor worden bestaande bomen gekapt en sloten gedempt. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt. Er worden geen bestaande gebouwen gesloopt. Realisatie van dit bestemmingsplan heeft mogelijk effecten op beschermde flora en fauna. Daarom is er in het voorjaar van 2013 een quick scan uitgevoerd.

In de uitgevoerde quick scan is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk van belang is als vliegrouete en foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast herbergt het plangebied mogelijk vaste paar- en verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen. Om nader in beeld te krijgen welke functie het plangebied exact heeft voor vleermuizen, is een uitgebreidere inventarisatie uitgevoerd. Dit is noodzakelijk omdat alle vleermuizen zeer streng beschermd zijn onder zowel de Flora- en faunawet als de Natuurbeschermingswet. Voorliggende rapportage geeft de bevindingen van de aanvullende vleermuisinventarisatie weer.

2

LOCATIE VAN HET ONDERZOEK

Het plangebied ligt ten zuidwesten van de kom van Andel, figuur 2.1 laat dit zien.

Figuur 2.1: indicatieve begrenzing van het plangebied, binnen het rode kader

2.1 Karakteristiek van het plangebied

Het gebied bestaat uit een kleinschalige mix van houtsingels, vervallen boomgaarden, enkele tuinen en enkele reeds opgehoogde terreinen. Aan de randen van het plangebied zijn verschillende sloten en waterlopen aanwezig. Plaatselijk is er sprake van het opwellen van ijzerrijke kwel. Al met al heeft het plangebied een rustige en deels natuurlijke uitstraling.

WERKWIJZE

Door middel van een veldinventarisatie is gezocht naar uitvliegende en invliegende vleermuizen om paar- en verblijfplaatsen op te sporen. Daarnaast is er geluisterd naar territorium en baltsroepen om een indicatie te geven van de functie van het plangebied voor vleermuizen. Tot slot is gekeken naar de functie van aanwezige groenelementen als foerageergebied en vaste vliegroute.

Dit onderzoek is in vier ronden gedaan met behulp van meerdere typen bat-detectors (Pettersen D230, SSF2 en de Batbox Griffin met tijdvertraging) en is te voet uitgevoerd binnen en in de directe omgeving van het studiegebied.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd bij “vleermuisgunstige omstandigheden”, namelijk windarm, droog en redelijk warm weer. Bij harde wind, regen of kou zijn er te weinig insecten en bestaat de kans dat vleermuizen niet uitvliegen.

Het veldwerk is uitgevoerd op:

- Dinsdag 20 juni, tussen 21:30 en 23:30 uur
- Woensdag 10 juli, tussen 21:30 en 23:30 uur
- Woensdag 14 augustus, tussen 4:00 en 6:00 uur
- Woensdag 11 september, tussen 5:30 en 7:00 uur

Bovenstaande werkwijze en tijdstippen borgen dat er gewerkt wordt conform het Vleermuisprotocol 2013 van de Zoogdiervereniging. Hierdoor is het onderzoek valide in het kader van een eventuele ontheffingsaanvraag op de Flora- en faunawet.

4 **BESCHRIJVING STUDIEGEBIED IN RELATIE TOT HABITATEISEN VAN VLEERMUIZEN**

De aanwezige populierenrijen, boomgaarden en ruige graslanden langs het water zijn mogelijk van belang voor één of meer vleermuissoorten. De noord-zuid georiënteerde populierenrijen zijn mogelijk van belang als vliegroue voor soorten die zich overdag in de kom van Andel ophouden en gedurende de nacht via deze rijen het buitengebied in trekken, zoals de gewone dwergvleermuis. Ook kunnen vleermuizen hier vaste jachtgebieden hebben. Mogelijk zijn de dichte tuinen en vervallen boomgaarden van belang als foerageergebied voor vleermuizen die overdag verblijven in gebouwen op boerenerven of de bebouwde kom van Andel. Er zijn thans geen bomen aangetroffen die geschikt zijn als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen. Wel zijn de meeste bomen in het plangebied van inheemse oorsprong (met uitzondering van de Canadese populieren). Dit is gunstig voor de kwaliteiten van het plangebied als vliegroue en foerageergebied.

Figuur 4.1: dergelijke lijnvormige structuren loodrecht op de bebouwde kom van Andel zijn mogelijk van belang als vliegroue en vast jachtgebied voor een soort als de gewone dwergvleermuis.

5 RESULTATEN VLEERMUISINVENTARISATIE

5.1 Avondronde 20 juni 2013

Omstandigheden: onbewolkt, ca. 15 graden, weinig tot geen wind

Bevindingen avondronde: tijdens deze avondronde zijn enkele exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) waargenomen. Het waren vooral jagende exemplaren. Het aantal waarnemingen in het studiegebied bleef zeer beperkt. Er zijn geen uitvliegers waargenomen; ook zijn er bijna geen vliegende vleermuizen waargenomen, ondanks de goede geschiktheid van het terrein als foerageergebied.

5.2 Avondronde 10 juli 2013

Omstandigheden: geheel bewolkt, ca. 16 graden, matige noordenwind

Bevindingen avondronde: tijdens deze avondronde zijn meerdere exemplaren van de gewone dwergvleermuis waargenomen, waarvan de meeste (ca. 5 stuks) passerend via de westelijke, noord-zuid georiënteerde houtsingel. Tot slot is (waarschijnlijk) nog een passerende watervleermuis waargenomen, die eveneens parallel vloog aan de westelijke houtsingel. De foerageeractiviteit was wederom beperkt, ook in de verwilderde boomgaard. Er waren slechts enkele foeragerende vleermuizen waargenomen in aangrenzende tuinen en in een windluwe hoek aan de noordkant van het plangebied, alsmede boven het water in het meest zuidwestelijke deel van het plangebied. In alle gevallen ging het om foeragerende gewone dwergvleermuizen. Figuur 5.1 geeft dit indicatief aan. Tussen 11:30u en 0:00u was er vrijwel geen vleermuisactiviteit meer.

Dit bezoek wijst op een mogelijke functie van een deel van het plangebied als vliegroute voor ca. 5 stuks gewone dwergvleermuizen, die vermoedelijk afkomstig zijn uit gebouwen in de bebouwde kom van Andel. Uiteraard zijn er meer bezoeken nodig om dit te bevestigen.

5.3 Ochtendronde 14 augustus 2013

Omstandigheden: half tot zwaarbewolkt, ca. 10 graden, weinig tot geen wind uit noordelijke richtingen.

Bevindingen: tijdens deze ronde zijn enkele exemplaren van de gewone dwergvleermuis waargenomen, alsmede een laatvlieger. Het was zeer rustig qua vleermuizen. De waarnemingen die gedaan zijn waren dit keer aan de Bronkhorst en vlakbij de noord-zuid-georiënteerde populierenrijen. Er waren dit keer geen indicaties voor een duidelijke vliegroute.

5.4 Ochtendronde 11 september 2013

Omstandigheden: half tot zwaar bewolkt, ca. 9-10 graden, aanvankelijk weinig wind, later toenemend, uit westelijke richtingen

Bevindingen: tijdens deze ronde is zijn een handvol exemplaren van de gewone dwergvleermuis waargenomen, waarvan er drie van zuid naar noord overvlogen. Verder zijn er waarnemingen van enkele foeragerende vleermuizen gedaan in beschutte terreindelen dicht bij de dorpsrand.

5.5 Overige waarnemingen

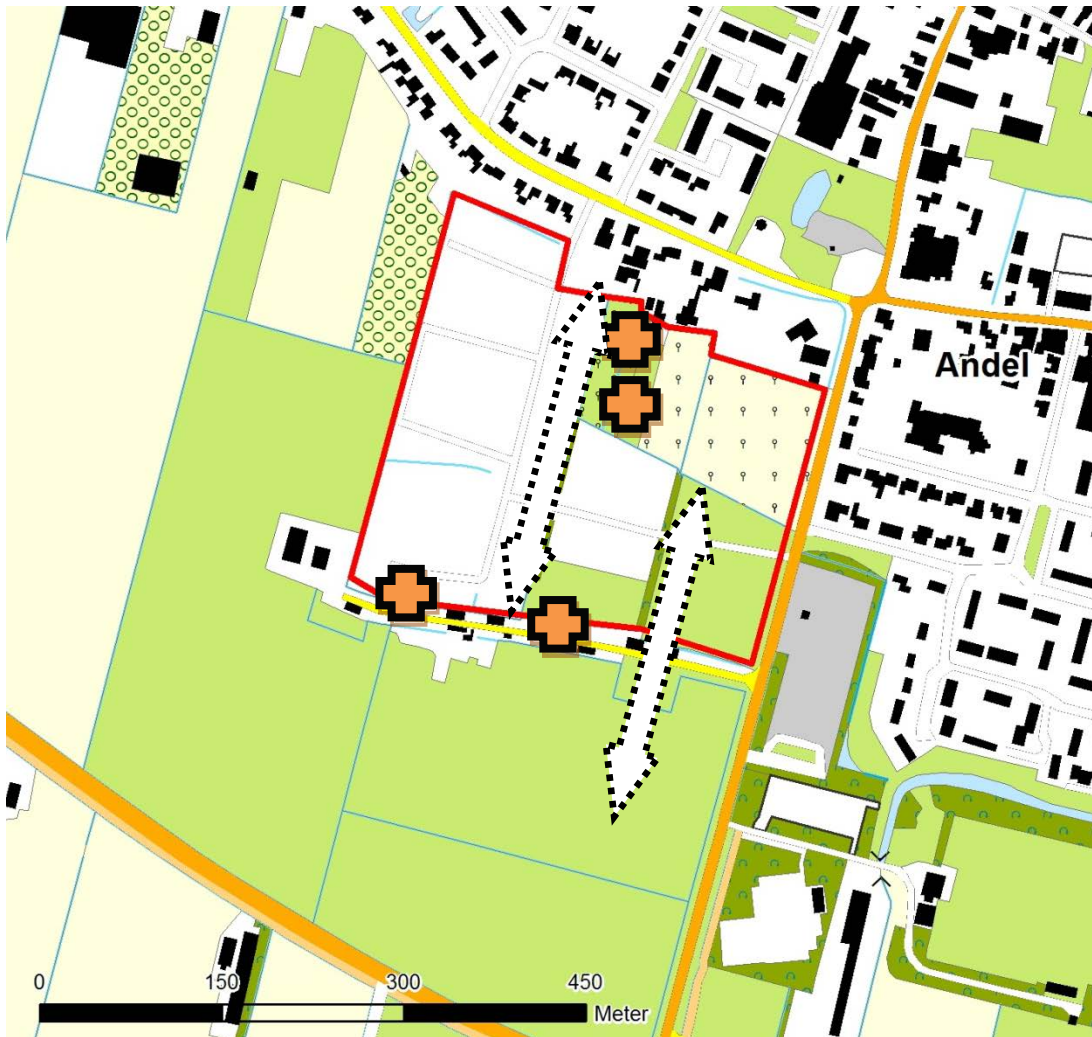
Op 10 juli is ten westen van het plangebied een bosuil gehoord. Daarnaast is de kleine modderkruiper (tabel 2) waargenomen in de waterloop langs de zuidwestgrens van het plangebied, toen het water werd belicht. Verder zijn er geen opmerkelijke waarnemingen in het plangebied gedaan. De waarneming van de kleine modderkruiper wordt in een aparte memo (Resultaten aanvullend visonderzoek, Royal HaskoningDHV, september 2013) nader verklaard.

5.6 Samenvattende conclusie met kaartbeeld

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn waargenomen in het plangebied. Daarnaast is mogelijk één individu van de watervleermuis waargenomen. Er zijn in het plangebied uitsluitend foeragerende en langstreckende vleermuizen waargenomen, waarbij de waarnemingsintensiteit tijdens alle onderzoeksrondes minimaal was. Het aantal aanwezige individuen bleef gemiddeld beperkt tot ca. 5 gewone dwergvleermuizen. Daarnaast zijn laatvlieger en (vermoedelijk) watervleermuis eenmalig passerend waargenomen.

Op basis van uitgevoerde onderzoeken vervult het plangebied twee functies, namelijk die van foerageergebied en vliegroute. Deze functies zijn in figuur 5.1 indicatief aangegeven. Er zijn geen indicaties voor vaste paar- en verblijfplaatsen in het plangebied, al kan niet uitgesloten worden dat bestaande gebouwen aan de Bronkhorst vaste paar- en verblijfplaatsen bevatten. Omdat deze gebouwen niet gesloopt worden, is hier verder geen nadere aandacht aan besteed.

Ondanks het vaststellen van twee leefgebiedsfuncties voor vleermuizen, moet ook gesteld worden dat het plangebied (zeer) extensief gebruikt wordt door maximaal ca. 5 individuen. Daarnaast is er telkens sprake van een korte verblijftijd. Het plangebied is daarmee niet van bijzonder belang voor de gewone dwergvleermuis en andere genoemde vleermuissoorten, maakt slechts beperkt deel uit van hun jachtgebied. Dat is opmerkelijk omdat het gebied –behoudens de afwezigheid van grotere waterpartijen– een goede structuur heeft en daarmee potentieel goed geschikt is als foerageergebied en vliegroute. Deze goede potenties blijken niet van belang; gebleken is dat het plangebied niet van bovengemiddeld belang is voor vleermuispopulaties in de omgeving van het plangebied.

Figuur 5.1: het plangebied omvat een (diffuse) vliegroute voor ca. 5 gewone dwergvleermuizen. De pijl geeft dit indicatief aan. De blokkruizen geven foeragerende gewone dwergvleermuizen indicatief aan.

5.7 Effectbeoordeling

Als de nieuwbouwplannen worden verwezenlijkt, verdwijnen door kap enkele houtsingels en worden sloten gedempt. De aanwezige singels fungeren soms als vliegroute, bij windrijkere omstandigheden is dit aangetoond.

Er is vastgesteld dat het plangebied –ondanks potentieel goede geschiktheid- zeer extensief wordt gebruikt door de gewone dwergvleermuis. De vraag is in hoeverre de extensieve vliegroute en enkele foeragerende individuen negatieve effecten ondervinden van de beoogde nieuwbouw.

Een algemene soort als de gewone dwergvleermuis heeft zijn leefgebieden (inclusief vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden) zowel in als buiten de bebouwde kom, mits er voldoende groen (tuinen, bomen, parken, oppervlaktewater) aanwezig is. Op basis van dit gegeven in combinatie met de constatering dat het plangebied minimaal wordt gebruikt door vleermuizen, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat er geen negatieve effecten op zullen treden op de kleine groep dwergvleermuizen (ca. 5 stuks) die het plangebied extensief gebruiken. Mogelijk wordt het zeer beperkte gebruik van het plangebied verklaard door aanwezigheid van kwalitatief hoogwaardiger, waterrijke foerageergebieden langs de Afgedamde Maas. Hierdoor ligt het voor de hand dat de meeste vleermuizen eerder in noordoostelijke richting het dorp uitvliegen, in plaats van via het zuiden de open kleikommen op te zoeken. Dit is echter niet bewezen in het kader van dit onderzoek.

De toekomstige woonwijk zal, net als in de huidige situatie, kunnen voorzien in foerageergebieden en vliegroutes, te meer omdat er in het plan ook voorzien is in open water en groenzones. Daarnaast is de gewone dwergvleermuis niet kieskeurig en zal deze indien nodig (tijdelijk) uitwijken naar andere vliegroutes en foerageergebieden. Denk hierbij aan de laanbeplanting langs de Neer-Andelseweg, die bij windrijker weer ook voldoende beschutting biedt voor vleermuizen die de kom van Andel uitvliegen in zuidelijke richting. Ook bestaat de kans dat ze dan eerder naar de uiterwaarden van de Afgedamde Maas vliegen.

Kortom: er zijn voldoende alternatieve vliegroutes en foerageergebieden aanwezig in de directe omgeving, terwijl de beoogde eindinrichting ook voorziet in geschikte foerageergebieden (groenzones) en vliegroutes (huizenrijen, windluwe delen van groenzones).

Er zijn met voldoende zekerheid geen negatieve effecten die de gunstige staat van instandhouding van de vleermuizen aantasten, die gebruik maken van het plangebied. Zodoende is er geen ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk ten aanzien van vleermuizen.

EINDCONCLUSIE VLEERMUISINVENTARISATIE

Op basis van de uitgevoerde inventarisatierondes kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn waargenomen in het plangebied. Daarnaast is mogelijk één langsvliegende watervleermuis gehoord.
- Het studiegebied voorziet niet in vaste zomerverblijfplaatsen, paarplaatsen, kraamplaatsen, en winterverblijfplaatsen van genoemde vleermuizen.
- Er zijn geen aanwijzingen dat het plangebied van belang is als foerageergebied voor vleermuizen.
 - Er zijn slechts enkele kort foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Korte verblijftijd en weinig individuen wijzen erop dat het plangebied onbelangrijk is als foerageergebied.
- Er zijn geen indicaties voor aanwezigheid van een belangrijke vliegroute voor vleermuizen; er is echter wel een extensief gebruikte vliegroute vastgesteld.
 - Het plangebied lijkt een onderdeel te zijn van een (extensief gebruikte) vliegroute voor enkele individuen van de gewone dwergvleermuis (ca. 5 stuks), die overdag in de bebouwde kom van Andel hun verblijfplaats hebben.
 - De beoogde nieuwbouw in het plangebied zal deze extensieve vliegroute niet in gevaar brengen, omdat:
 - de gewone dwergvleermuis flexibel en weinig kieskeurig is. Deze soort vliegt ook over woonwijken met laagbouw en tuinen, of langs de randen van wijken (huizenrijen). De dwergvleermuizen kunnen uitwijken naar de bomenrijen langs de Neer-Andelseweg, die eveneens uit Canadese populieren bestaan.
 - De laatvlieger en (vermoedelijke) watervleermuis, gezien hun eenmalige signalering, niet structureel gebruik maken van het plangebied als vliegroute.
 - Er langs de Afgedamde Maas, ten noordoosten van Andel, waarschijnlijk nog geschiktere leef- en foerageergebieden aanwezig zijn voor oa. de gewone dwergvleermuis.
- Omdat de nieuwbouwplannen geen wezenlijke effecten hebben op bestaande vleermuispopulaties en hun leefgebied, is er **geen ontheffing op de Flora- en faunawet** nodig.
 - Daarnaast zijn er, buiten de wettelijke zorgplicht, geen aanvullende maatregelen nodig tijdens de realisatiefase ten aanzien van vleermuizen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Quicksan Flora- en faunawet Bronkhorst, februari 2013, Royal HaskoningDHV
- www.vleermuisnet.nl
- Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013, Zoogdiervereniging, GAN en NGB.